

'Geachte volksvertegenwoordiger'

Een politiek-theatrale farce

Barbara Gene in *New game* (2004), Edit Kaldor, regie Edit Kaldor, bewegingsadviezen Nicole Beutler, 3-D animatie René Bosma, Ruud Terhaag en Harm van Zon, 2-D animatie Basiel Korsmit, geluid Robert Pravda
Foto: Mark van den Driest

Politiek en podiumkunsten verstaan elkaar slecht. Om het in de sfeer van vooroordelen uit te drukken: politici vragen zich af wat die toneeltypes nu toch eigenlijk overdag doen en toneelmakers gaan ervan uit dat politici nooit een stap in het theater zetten, tenzij ze zeker weten dat cameraploegen klaarstaan om hun aanwezigheid in de media te melden. Janine Brogt vroeg zich af of dat niet anders kon.

Dat was de vraag tijdens een bijeenkomst van het dramaturgenplatform, een informele organisatie waarbij eens in de paar maanden door een wisselend gezelschap van Nederlandse dramaturgen gezamenlijk gekookt, gegeten, gedronken en gepraat wordt over van alles wat met theater heeft te maken. De gesprekken worden meestal voorbereid en ingeleid door enkele van de deelnemers. Zou het niet mogelijk zijn, vroeg ik mij toen af, om politieke besluitvormers, zoals bijvoorbeeld Tweede-Kamerleden, te stimuleren in hun belangstelling voor theater en het vermeende autisme van de makers te doorbreken? Ik besloot als vrijgevestigd dramaturg, zonder institutionele bindingen en belangen, een klein project op te zetten met als doel de communicatie te verbeteren tussen toneelmakers en toneelbeleiders.

Geen pretentie

Hoe? Je begint een paar medestanders te benaderen. Dan stel je je op de hoogte van de Tweede-Kameragenda en selecteer je een aantal data waar

geen belangrijke debatten vlak voor of na zijn. Je zoekt voorstellingen uit die politici waarschijnlijk niet snel uit zichzelf zouden bezoeken. Dus geen première van een Van den Ende-productie (cameraploegen!) en geen voorstellingen van grote gezelschappen in grote zalen. Niet *Drie zusters* of Proust, maar wel *Hotel Modern*, *Bambie*, *Kassys* of een nieuw stuk van Esther Gerritsen. Je zorgt voor een eenvoudige maaltijd en een inleiding vooraf. Dan een bezoek aan de voorstelling en npraten met de makers. Geen pretentie, wel inhoud.

De medestanders zijn enthousiast en bereid het project mee van de grond te tillen. Er wordt een brief geschreven naar alle leden van de vaste kamercommissie voor OC&W die hen uitnodigt een keuze te maken uit de mogelijke data van voorstellingen. De uitnodiging heeft de vorm van een 'blind date': pas op de avond zelf horen de gasten om welke voorstelling het gaat. Kamerleden kunnen de avonden beschouwen als een bijzondere reeks werkbezoeken waarbij zij zich kunnen informeren over de stand van zaken in het Nederlandse theaterlandschap. Zij kunnen ook iemand meenemen die geïnteresseerd is, of ons vragen andere geïnteresseerde politici uit te nodigen.

Simpel en aantrekkelijk, dachten Ellen Walraven (dramaturg en zakelijk leider van 't Barre Land), Kees Vuyk (directeur Theater Instituut Nederland), de medestanders die bereid waren hun energie in dit plan te steken, en ik. We meenden zelfs een maximum aantal gasten te

moeten afspreken: als een gezelschap uit meer dan twintig mensen bestaat, praat het niet meer zo ongedwongen. Rond de twaalf leek ons ideaal. In onze uitnodiging maakten we ten overvloede duidelijk dat we geen enkele politieke lobby vertegenwoordigden en dat de kosten van de kaartjes voor de Kamerleden zelf waren. Het was eind augustus 2003 en we wachtten met spanning op de respons. Jammer, maar waar: van de 55 in eerste instantie aangeschreven personen reageerden er vier positief en twee lieten weten het een leuk initiatief te vinden maar geen tijd te hebben. De data waarvoor deze vier hadden gekozen waren erg verspreid; in overleg besloten we twee avonden te laten doorgaan – ver na nieuwjaar – waarop we vijf en vier gasten konden verwachten. Maar zelfs die verwachting werd niet waargemaakt.

Laten zitten

Ach, het leven is natuurlijk vol onverwachte zwangerschappen, dienstreizen en interviews, dus bij de eerste voorstelling, *Geslacht*, een tekst van Rob de Graaf door theatergroep Dood Paard, konden wij als organisatoren slechts zelf genieten van de voorstelling en de uiterst bereidwillige en coöperatieve Dode Paarden uitleggen dat alle gasten op één na ons hadden laten zitten. De laatste afzegging kwam de middag voor de voorstelling en het leek ons erg ongemakkelijk één gast te bombarderen met een koud buffet, twee inleiders en drie gastheren/vrouwen. Telefonisch boden we haar de mogelijkheid met één van

'Het is een cynische veronderstelling dat politici alleen bereid zouden zijn zich op de hoogte te stellen van zaken die hun vakgebied betreffen als ze daarmee in de pers kunnen scoren, maar daar lijkt het wel op.'

ons die avond de voorstelling te bezoeken, maar aangezien zij zich ook voor de andere avond had opgegeven, gaf zij de voorkeur aan uitstel.

Dit is geen vrolijk verhaal. Bij onze tweede excursie bleef ditzelfde Kamerlid opnieuw als enige over, ditmaal met invité. We zeiden de catering op het TIN af en spraken met de gasten af in het theater. De voorstelling was *Ludmilla* van Frans Strijards door Het Nationale Toneel. Als inleider zou behalve Strijards zelf ook Esther Gerritsen aanwezig zijn om het in een wat breder kader te kunnen hebben over toneelschrijven in Nederland. Maar  n politica met vijf gesprekspartners uit de toneelwereld leek ons een topzware constructie. Strijards sprak voor en na de voorstelling met ons en onze gasten en de avond verliep zo succesvol dat wij, *diehard*s als we zijn, besloten voor de maanden erna nogmaals een offensief in te zetten: een voorjaarsronde (zie de uitnodigingsbrief elders op deze pagina).

Inmiddels hadden we natuurlijk uitgezocht of er iets aan onze benadering schortte. Deugde onze brief (verstuurd per post en per e-mail) niet? Was het feit dat wij hadden gemeld dat de maaltijd weliswaar werd aangeboden maar dat het kaartje voor eigen rekening kwam wellicht een obstakel? Hadden we moeten melden dat landelijke dagbladen op de hoogte zouden worden gebracht van ons initiatief? Publiciteit zou zeker hebben geholpen, verzekerden insiders ons en inderdaad, de prijs van een kaartje zou een obstakel kunnen

zijn voor mensen wier aanwezigheid altijd zo op prijs wordt gesteld. Wat de brief betreft: zonder nabellen komt een brief kennelijk op een grote stapel of in de prullenmand terecht, ook als het een goede en zorgvuldig geformuleerde brief is. Nabellen dus en niet  n keer, maar herhaaldelijk.

Schokkend

Ik vat de resultaten kort samen: er was een zeer inspirerende avond in Het Gasthuis met twee (!) uitermate geïnteresseerde Kamerleden en  n invité bij de voorstelling *New game* van Edit Kaldor, een Duits-Frans-Belgisch-Nederlandse coproductie met nieuwe media die op dat moment nog in ontwikkeling was, maar een echte eye-opener was voor de politici wat betreft de innovatieve technologieën die op dit moment een belangrijke rol spelen in het theater. En er was een verrassende premi reavond van *Bambie* 9, die vers van het maakproces en verrijkt met premi rezenuwen werd ingeleid door dramaturg Marijn van der Jagt, voor twee Kamerleden.

We mogen concluderen dat een plan dat op het eerste gezicht zinnig en aantrekkelijk is en voor politici uiterst gemakkelijk om in te stappen, kwantitatief totaal is mislukt. De vaste kamercommissie voor OC&W bestaat uit 27 leden. Voor hen is theater, zou je kunnen zeggen, verplichte kost. Kamerleden hebben een volle agenda. Maar van de vijf Kamerleden die zijn gekomen waren er vier van kleinere partijen die

in verhouding een veel grotere portefeuille en dus een vollere agenda hebben. Deze vijf waren stuk voor stuk erg enthousiast over de voorstellingen en de extra informatie. Naar eigen zeggen bezoeken zij zelden toneelvoorstellingen. Ik denk dat we ervan uit mogen gaan dat dat voor de Kamerleden die niet kwamen niet anders is. Zij zijn degenen die dadelijk in de Kamer stemmen over de Cultuurnota. Al onze bezoekers bevestigden onze veronderstelling dat de respons groter zou zijn als we de pers erbij hadden uitgenodigd. Het is een cynische veronderstelling dat politici alleen bereid zouden zijn zich op de hoogte te stellen van zaken die hun vakgebied betreffen als ze daarmee in de pers kunnen scoren, maar daar lijkt het wel op. Schokkend vind ik dat volksvertegenwoordigers of hun fractiemedewerkers het normaal blijken te vinden niet te reageren op een zinnige brief en/of e-mail. Zij worden, net als gesubsidieerde toneelmakers, betaald uit gemeenschapsgelden, maar zij zijn zich er kennelijk minder van bewust dat dat ook verplichtingen met zich meebrengt in de sfeer van toegankelijkheid, interesse en respons.

Wat dat laatste betreft: als er  n vooroordeel is dat hierbij uit de wereld geholpen mag worden is het wel het veronderstelde autisme van Nederlandse theatermakers. Alle gezelschappen, theaters, organisatoren en schrijvers die wij in de loop van dit jaar hebben benaderd, beloofden enthousiast hun medewerking en bleven positief en behulpzaam, of we hen nu twee of drie keer

met het schaamrood op de kaken moesten afzeggen, of dat zij daadwerkelijk onze gasten op de hoogte konden brengen van hun werk. Nederlandse toneelmakers, programmeurs en schrijvers - ze zijn werkelijk te allen tijde bereid over hun werk van gedachten te wisselen op een enthousiasmerende en open manier. Bovendien was er een overvloed aan voorstellingen om te bezoeken. De eerste shortlist voor de voorjaarsronde bevatte tien verschillende producties, zonder uitzondering voorstellingen die de moeite waard waren om wat dieper op in te gaan, uiteenlopend van interessante nieuwe technologie, opmerkelijke samenwerkingsverbanden, nieuwe Nederlandse toneelstukken, of doelgroepen toneel als toegevoegde waarde bij een kwalitatief goede voorstelling.

Armoedige kantoortje

Alle vijf Kamerleden die dit jaar met ons zijn meegegaan hebben een goede en vaak verrassende avond beleefd, vinden ons initiatief interessant en nuttig en willen collega's stimuleren zich bij een nieuwe ronde in te schrijven. Terugkijkend op de avonden blijft mij vooral die in Het Gasthuis bij als voorbeeld van wat eigenlijk de bedoeling was. De inleiding vond plaats in het tamelijk armoedige kantoortje; dat maakte meteen duidelijk dat hier, om in subsidietermen te spreken, geen 'vet weg te snijden viel bij de overhead'. Mark Timmer en Winfred Voordendag legden uit wat Het Gasthuis doet en fungeerden ook als 'tolken' voor de intenties van Edit Kaldor. Zij sprak vooral over haar voorstelling, die als combinatie van kunst en kenniseconomie echt een eye-opener was voor onze gasten, bijvoorbeeld door de medewerking van de game-afdeling van Sony, of het feit dat een dergelijke voorstelling tot stand komt dankzij internationale samenwerkingsverbanden, die uiteindelijk zorgen voor internationale exposure van Nederland als innovatief cultureel land. Ook was het voor Nederlandse politici belangwekkend kennis te nemen van een Hongaars perspectief op Nederland, communicatie en theater.

Moeten we voor het komende seizoen toch nog eens aan een nieuwe ronde denken?

Janine Brogt

Maart 2004

Geachte volksvertegenwoordiger,

Aan het begin van het huidige theaterseizoen, in augustus jl., nodigden wij een aantal van u uit voor een mogelijk aantal 'blind dates' in het zeer gevarieerde Nederlandse theaterlandschap. Onze verwachtingen ten aanzien van de respons zijn inmiddels enigszins getemperd. Dat neemt niet weg dat het ons nog steeds een waardevol plan lijkt om een dialoog op gang te brengen tussen enerzijds kunstbeleidmakers zoals u, en anderzijds de makers van het rijke toneelaanbod van Nederland. Daarom nodigden wij u hierbij (opnieuw) uit om met ons een aantal voorstellingen te bezoeken die wellicht niet vanzelfsprekend op uw agenda terecht zouden komen.

Onze uitnodiging vertegenwoordigt geen enkele cultuurpolitieke lobby. Beschouwt u het als een bijzondere reeks werkbezoeken, voorbereid door mensen die vanuit hun achtergrond als cultuurfilosoof of dramaturg als geen ander in staat zijn u te informeren over de stand van zaken in het theater. Ook al is het voor de kunst een politiek geladen tijd, tijdens deze *blind dates* zal het nimmer gaan over geld, bezuinigen of de Cultuurnota. De mensen die u uitnodigen zijn Janine Brogt, Kees Vuyk en Ellen Walraven.

Janine Brogt is dramaturg, vertaler en schrijver. Zij werkt samen met regisseurs als Gerardjan Rijnders, Ivo van Hove en Pierre Audi. Samen met de eerste maakte zij jarenlang deel uit van de artistieke leiding van Toneelgroep Amsterdam. In het Holland Festival van dit jaar gaat de nieuwe Nederlandse opera *Raaff* in première waarvoor zij het libretto schreef.

Kees Vuyk is directeur van Theater Instituut Nederland en cultuurfilosoof. In 2002 publiceerde hij het boek *Het menselijk teveel. Over de kunst van het leven en de waarde van de kunst*, waarvan binnenkort de tweede druk verschijnt.

Ellen Walraven is dramaturg en maakt deel uit van het toneelgezelschap 't Barre Land, waar zij behalve de rol van dramaturg ook die van zakelijk leider waarneemt.

Wellicht ten overvloede geven wij u nog eens een overzicht van het verloop van de theateravond, zoals wij die aan u presenteren: om 18.00 krijgt u een buffet maaltijd aangeboden op het Theater Instituut Nederland, Herengracht 166-168 Amsterdam. Tijdens de maaltijd wordt de voorstelling bij u ingeleid en in een bredere context geplaatst door iemand die daar zijn licht over kan laten schijnen. Vervolgens wordt de voorstelling bezocht in een theater in Amsterdam, dat vanuit het TIN gemakkelijk te voet of met openbaar vervoer te bereiken is. Na afloop van de voorstelling zijn de makers ervan aanwezig voor een nagesprek.

Bij deze brief vindt u een lijst met data, waarop wij voorstellingen geselecteerd hebben die wij graag aan u zouden laten zien. De voorstellingen hebben gemeen dat zij gespeeld worden in kleinere zalen. Voor het overige verschillen ze stevig van elkaar. Van voorstellingen met nieuwe media tot absurdistische mime, van 'vers' Nederlands drama tot een voorstelling van de nieuwste lichte acteurs. Het gaat om nieuwe producties die ook wij nog niet hebben kunnen zien. Daarom geven we de avond het liefst het karakter van een blind date. U tekent in op een datum, of op meer data. Dat laatste verdient de voorkeur om een indruk te krijgen van het veelkantige theateraanbod. Wat er volgt merkt u op de avond zelf. Mocht u moeite hebben met deze formule, laat het ons dan weten, dan kunnen we u helpen met de keuze.

We sturen deze uitnodiging naar de woordvoerders Cultuur van alle grote(re) partijen in de Tweede Kamer, plus naar andere Kamerleden van wie we denken dat zij in dit initiatief geïnteresseerd zijn. Als u iemand kent in de politiek (ook op niet-nationaal niveau), van wie u denkt dat deze belangstelling heeft voor deze uitnodiging, dan mag u deze persoon als gast meenemen. U kunt deze uitnodiging ook aan hem of haar doorgeven, wanneer u zelf verhinderd bent.

Per avond stellen wij ons een minimum van vijf bezoekers voor.

Wij hopen u en uw collega's op één of meer van de voorgestelde data te kunnen begroeten.

Met vriendelijke groet,

Janine Brogt, Kees Vuyk, Ellen Walraven